

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

Önkép, társadalmi megítélés, modernizáció (Székelyföldi elemzés) II. rész

A pedagógusok interpretációja azzal kapcsolatban, hogy miként tekint rájuk, miként viszonyul hozzájuk a közvetlen társadalmi környezet.

1.

A megkérdezettek háromnegyede jelentős részben vagy teljes egészében azon a véleményen van, hogy a pedagógusok társadalmi megítélése elsősorban maguknak a pedagógusoknak a személyiségétől és munkavégzésétől függ (közel 20 százalék jelez bizonytalan véleményt ebben a kérdésben, a nemleges válaszok aránya alig több mint 5 százalék). Ennek a kérdésnek a megítélésben a városi és a rurális környezetben oktató pedagógusok között nincsen különbség. Nagyon hasonló eloszlást mutatnak a képzési szintek szerinti válaszok is, legnagyobb mértékben az óvónők gondolják azt, hogy társadalmi megítélésük a személyiségüktől és a munkájuktól függ (többnyire egyetért vagy teljes mértékben egyetért 79,5 százalék), ez a mutató a szakiskolában oktatók esetében a legkisebb (61,4 százalék)

Ez a meggyőződés elsősorban arra utal, hogy ebben a térségben a társadalmi környezet „odafigyelésének” mértéke magas, a megítélés változhat, és a pedagógusok ezt nagyon jól érzékelik. Ugyanakkor azt is jelzik ezek a mutatók, hogy a pedagógus-társadalmi közeg viszonyban az aktív szereplő a pedagógus, ennek a viszonynak az alakításában neki van nagyobb mozgástere. Nem érdektelen kiemelni, hogy nem minden társadalmi közegben van ez így, a környezet és a pedagógus viszonya elvben lehet sokkal formalizáltabb, távolságtartóbb, intézményesebb, nem kell szükségképpen oly mértékben terhelt legyen személyes és informális tartalmakkal, mint ahogyan azt ebben a térségben tapasztaljuk. Fontosnak tartjuk jelezni azt is, hogy az ilyen „sűrű” viszony egyaránt lehet pozitív vagy negatív tartalmakkal terhelt. Az azonban tényként rögzíthető, hogy ebben a térségben a pedagógus nagymértékben a társadalmi környezet „része”, és ez a helyzet többféle lehetőséget kínál akár az oktatásfejlesztés, akár a helyi fejlesztés terén.

A társadalmi megítélés jelenlegi helyzetével kapcsolatban az adatfelvétel során két témakörben kértük a válaszolók véleményét. Az első arra vonatkozott, hogy mennyire családfüggő a vélemények alakulása, a másik pedig a pozitív megítélés változási trendjére vonatkozott. A pedagógusok 68 százaléka vélekedik úgy (többnyire vagy teljes mértékben egyetért), hogy családonként eltérő lehet a megítélés (az ebben a tekintetben bizonytalan véleményt megfogalmazók aránya 27 százalék). Ezek a válaszarányok ismételtén arra utalnak, hogy a pedagógusok társadalmi megítélésében (társadalmi „beágyazottságnak” alakulásában) a személyes és eseti, efemer komponenseknek nagy szerepük van, a pedagógusok társadalmi szerepe inkább informális jellegű, mintsem formalizált. Ezek a mutatók településtípusok szerint nem mutatnak különbséget. Okkal feltételezhetnénk azt, hogy falun személyesebbek és informálisabbak a kapcsolatok, mint városban, de az adatok szerint ez nem így van. A viszony és a pedagógus társadalmi szerepének „antropomorfizálása” mindkét térségben hasonló.

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

Oktatási szintek szerint az óvónők és az elemi iskolákban tanító pedagógusok értéklik magasabbra a család szerepét. Hangsúlyozva a családok szerinti specifikumokat, a pedagógusok úgy látják, hogy pozitív társadalmi megítélésük szintje általában csökkenőben van. Ez a mindennapi diskurzusok szintjén is érzékelhető a térségben (a szakpolitikai és politikai diskurzusban valamint a médiában ennek az ellenkezője tapasztalható, kisebbségi vonatkozásban különösen), és a jelek szerint a pedagógusok is érzékelik ezt. A megkérdezett 59,3 százaléka inkább egyetért, vagy teljes mértékben egyetért azzal, hogy csökken a pedagógusok pozitív társadalmi megítélése, 13,3 százalékuk van ellenkező véleményen. Rurális térségben valamivel nagyobb azok aránya, akik nem érzékelnek csökkenést. Oktatási szintek szerint már különbségeket tapasztalunk, az óvónők és az elméleti líceumban dolgozók érzékelik kevésbé a csökkenést. Az alábbi táblázat azok arányát mutatja, akik „teljes mértékben” egyetértenek azzal, hogy csökken a pedagógusok pozitív társadalmi megítélése.

1. számú táblázat: A pedagógusok társadalmi megítélése egyértelműen csökken (oktatási szintek szerinti vélemények)

Képzési szintek	A „teljes mértékben egyetért” válaszok
Óvoda	27%
Elemi iskola	31%
Általános iskola	34%
Szakiskola	37%
Szaklíceum	34%
Elméleti líceum	29%

Ezek a mutatók nem adhatnak választ a csökkenés okára. Azt az előbbieken láttuk, hogy a pedagógusok viszonylag magasra értéklik szakmai kompetenciáikat, és azt is jelzik, hogy a társadalmi megítélés alakulásában/alakításában a pedagógusok személyiségének és szakmai munkájának nagy szerepe van. Ezért a csökkenés vélhetően azzal hozható összefüggésbe – a pedagógusok szemszögéből – hogy a munkavégzési feltételek nem a legoptimálisabbak. Ezzel kapcsolatban később bemutatjuk azokat a javaslatokat, amelyek a pedagógusok szerint erősíthetnék a társadalmi megítélést.

Nem utolsósorban fontos kérdés az, hogy a pedagógusok miként látják a társadalmi nyilvánosság (ez esetben a média) szerepét a társadalmi megítélés vonatkozásában. A megkérdezettek több mint fele (55,7 százaléka) többnyire vagy teljes mértékben egyetért azzal a kijelentéssel, hogy a média nem értékeli a pedagógusok munkáját (az „is-is” választ adók aránya 29,7 százalék, a média szerepét pozitívnak látók aránya kicsi). Ennek a kérdésnek a fontosságát és társadalmi súlyát az adja, hogy a vizsgált vidéki térségben a regionális nyomtatott sajtó téma meghatározó szerepe még mindig nagyon jelentős, elsősorban abban az értelemben, hogy miről ír vagy nem ír. A médiában való mellőzöttséget

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

a rurális térségben dolgozók valamivel hangsúlyosabban érzékelik. Oktatási szintek szerint jelentős hangsúlyeltérések vannak, ezekben tulajdonképpen a mediatisáció iránti igény mutatkozik meg. Az alábbi táblázat képzési szintek szerint mutatja azt, hogy mekkora azon pedagógusok aránya, akik „teljes mértékben” egyetértenek azzal, hogy a média nem értékeli a munkájukat. Ebben a kritikus álláspontban burkoltan az is benne van, hogy a közvéleményt általában nem érdekli kellőképpen az iskola, a pedagógusok munkája. Ezek a válaszok természetesen felvetik azt a kérdést is, hogy „kinek a dolga” lehetne az iskolák munkájának, a pedagógusok tevékenységének a társadalmi nyilvánosságban való megjelenítése? A kérdésfelvetés nem érdektelen, hiszen a nyomtatott sajtón kívül ma már sokféle kommunikációs lehetőség adott a sikeres társadalmi tematizáció végzésére. Az ezzel kapcsolatos pedagógus vélekedéseket az elemzés következő része tartalmazza.

2. számú táblázat: A média nem értékeli a pedagógusok munkáját (oktatási szintek szerinti vélemények)

Képzési szintek	A „teljes mértékben egyetért” válaszok
Óvoda	20%
Elemi iskola	25%
Általános iskola	33%
Szakiskola	24%
Szaklíceum	32%
Elméleti líceum	31%

2.

A tanulmány bevezető részében részletesebben is foglalkoztunk azoknak az érveknek a bemutatásával, amelyek a pedagógusok társadalmi szerepének térségbeli fontosságára utalnak. Ennek nyilván fontos mutatója a társadalmi megítélés, az ezzel kapcsolatos szakmai eredményeket a tanulmány előző részében ismertettük. Az adatfelvétel keretében külön kérdésblokkban vizsgáltuk azt is, hogy a pedagógusok miként ítélik meg a társadalmi megítélés javításával kapcsolatos kezdeményezési, cselekvési lehetőségeket. Ebben a tekintetben a pedagógusok három változtatási lehetőséget látnak fontosnak: a bérek növelését, a családokkal való jobb együttműködést és az extracurriculáris tevékenységek erősítését. Az előző elemzés végén is említett saját kommunikációs lehetőségek kihasználást (intézményi marketing, tervezett médiatematizációs munka) már kevésbé tartják fontosnak.

A társadalmi megítélés, megbecsülés növelésének legfontosabb eszköze a válaszok tanúsága szerint az iskola és a szülők közti együttműködés javítása lehetne. A válaszolók 84 százaléka van azon a véleményen, hogy valószínűleg jelentős mértékben, vagy pedig egészen bizonyosan nagymértékben javítana a jelenlegi helyzeten a családokkal való együttműködés erősítése, és a válaszolók fele teljes mértékben meg van győződve erről. Ebben a tekintetben 13,1 százalék a bizonytalan válaszok aránya, a részben vagy teljesen nemleges álláspontok aránya nagyon alacsony (2,9 százalék). Ezek az adatok azt jelzik (amennyiben figyelembe

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

vesszük az elemzés előző részében mondottakat is), hogy a térségben a családok és az iskola közti kapcsolat kezelése az egyik legfontosabb szakpolitikai feladat. Más jellegű terepmunkáink, illetve az iskolák térségi újrapozicionálásával foglalkozó stratégia anyagok készítése során nem tapasztaltuk azt, hogy az intézményeknek ebben a tekintetben sajátos, célirányos programjaik lennének. Inkább az tapasztalható, hogy a családokkal, szülőkkel való kapcsolat a hosszabb idő alatt kialakult rutinszerű gyakorlat mentén alakul (szülői értekezletek rendje, alkalmi segítségek kérése stb.), illetve a kapcsolat működtetésének nagy része az egyes osztályokért felelős pedagógusokra marad. Más kapcsolati formák vagy nem ismertek, vagy nem tartoznak a fontos és rendszeresen végzett intézményi feladatok körébe. Az ebben a kutatásban rögzített adatok szemléleti és gyakorlati váltás szükségességre utalnak. A kérdés megítélésben nincsen különbség a rurális és az urbánus környezetben oktató pedagógusok véleménye között. Az oktatási szintek szerint is teljes mértékben egybeesnek a vélemények, kivételt a szakiskolában oktatók jelentenek, akik szerint ez a szempont kevésbé fontos.

A válaszolók háromnegyede úgy véli, hogy a magasabb bérezés is jelentős mértékben hozzájárulna a pedagógusok társadalmi megítélésének növeléséhez. Bizonytalan álláspontot 15,7 százalék képvisel, és kevesebb mint 10 százalék van azon a véleményen, hogy a magasabb bérezés érdemben nem változtatna a társadalmi megbecsülésen. A városi környezetben oktatók nagyobb mértékben meg vannak győződve a bérezés ilyen irányú hatásáról, mint a rurális térségben oktatók. Oktatási szintek szerint a vélemények változóak, az alábbi táblázat adatai egyben a (burkolt) béremelési igényt is jelzik:

3. számú táblázat: Mennyire erősítené a társadalmi megítélést a magasabb bérezés?

Képzési szintek	Kismértékben + inkább	Nagymértékben
Óvoda	10,7%	48,2%
Elemi iskola	12,4%	42,4%
Általános iskola	7,5%	49,6%
Szakiskola	8%	46,0%
Szaklíceum	5,2%	52,4%
Elméleti líceum	6,8%	50,9%

A kisebbségi oktatási rendszer működtetése szempontjából fontosabbnak mutatkozik az a vélemény, hogy az extracurriculáris tevékenységek erősítése hozzájárulna a pedagógusok társadalmi megbecsülésének növeléséhez, amennyiben több idő és több anyagi támogatás jutna ilyen tevékenységekre. Természetesen ez sem csupán intézményi hatáskör, hiszen az iskolai program sok olyan kööttséget tartalmaz, amelyek a rendszer országos léptékű szabályozásából erednek, azonban ezen a téren mégis sokkal több saját kezdeményezésre van lehetőség, szemben a bérezéssel, amely egyértelműen országos szabályozástól függ. Amint azt az elemzés korábbi részében láthattuk, hogy a pedagógusok nagy része felkészültnek tartja

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

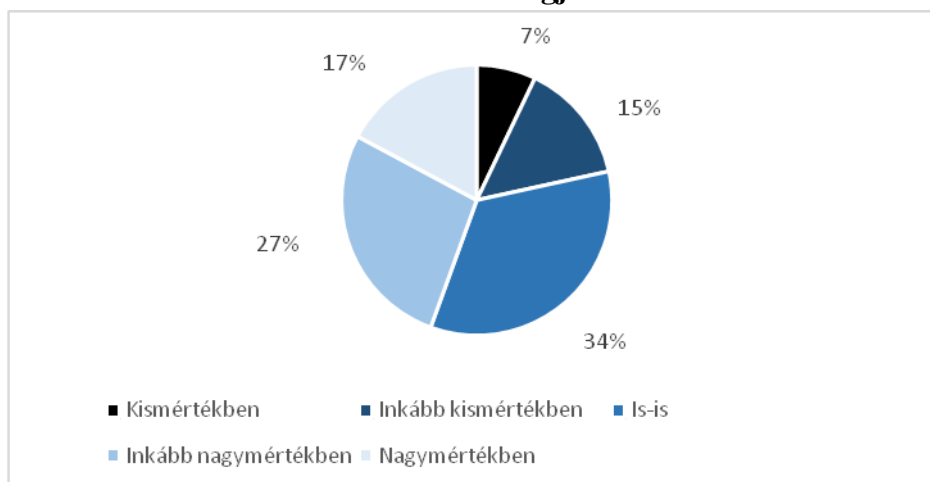
magát ilyen tevékenységek szervezésére, vezetésére, ezúttal pedig a válaszok az igényt is megfogalmazzák. A válaszolók 64,4 százaléka szerint az ilyen tevékenységek inkább nagymértékben vagy egészen bizonyosan nagymértékben növelnék a pedagógusok megbecsültségét. Bizonytalan választ 24,1 százalék adott, nemlegest pedig összesen 11,4 százalék. Oktatási szintek szerint azt látjuk, hogy a középiskolai szinten alacsonyabb a támogatóvélemények aránya, az alsóbb szinteken magasabb (legmagasabb az óvónők körében). Rurális környezetben ennek az álláspontnak a támogatottsága nagyobb.

4. számú táblázat: Mennyire növelné a pedagógusok társadalmi megítélését az extracurriculáris tevékenységek erősítése

Településtípus	Kismértékben + inkább kismértékben	Is-is	Inkább nagymértékben + nagymértékben
Falu	9,9%	23,4%	66,7%
Város	13%	24,7%	62,3%

Az előző három tényezőhöz viszonyítva a pedagógusok szerint a kommunikációs kezdeményezések várható pozitív hatása jóval visszafogottabb mértékű. A válaszolók kevesebb mint egyötöde (18,7 százalék) van meggyőződve arról, hogy az iskola marketing tevékenységének fokozása nagymértékben javítaná a pedagógusok társadalmi megítélését, és még kevesebben (17,2 százalék) gondolják úgy, hogy több médiahír megjelenésének egyértelműen pozitív hatása lenne.

1. számú ábra: Mennyire erősítene a pedagógusok társadalmi megítélését több médiahír megjelenése?

A médiahírek várható pozitív szerepét az urbánus környezetben oktatók jóval fontosabbnak tartják, mint rurális térségben oktatók, a marketing tevékenységek hasznosságának megítélése tekintetében nincsen különbség. A médiahírek ilyen irányú szerepét a felsőbb szinteken oktatók valamivel fontosabbnak tartják. A kommunikációs eljárások kapcsán érdemes figyelni arra, hogy a válaszolók egyharmada bizonytalan választ adott, további egyharmad pedig az

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

„inkább nagymértékben” típusú válasz pártján, nem egészen bízik a kommunikációs eljárások hasznosságában. Mindez arra enged következtetni, hogy a kommunikációs és marketing eljárások hasznossága csak részben elfogadott vagy ismert. Az iskolák társadalmi újrapozicionálásával kapcsolatos szélesebb körű trendek arra hívják fel a figyelmet, hogy az intézmények saját kommunikációs gyakorlata (tartalomgyártás, saját kommunikációs felületek létrehozása és működtetése) kap a továbbiakban egyre nagyobb szerepet. Vizsgálatunk eredményei azt jelzik, hogy a pedagógusok nagy része jelenleg nem látja ebben a folyamatban a saját helyét, lehetőségeit.

Miként viszonyulnak a pedagógusok az oktatói munka és az iskola tevékenységének modernizációjához, megújításához.

A saját képzettségről, alkalmasságról alkotott ön-kép és a társadalmi környezet megítélése minden bizonnyal jelentős mértékben befolyásolja azt, hogy a pedagógusok milyen mértékben, milyen módon törekednek az oktatói munka és a társadalmi szerep megújítására. A kutatás keretében külön kérdéscsomagot használtunk annak vizsgálatára, hogy a pedagógusok miként vélekednek a fejlesztési, innovatív folyamatok szükségességéről. Ugyanakkor egy további kérdéscsomag révén az infokommunikációs technológiák és tartalmak iskolai hasznosításával kapcsolatos vélekedéseket is vizsgáltuk. Ez a két kérdéskör sokféle témát vet fel, önmagában minden egyes téma részletesebb vizsgálatot is indokolna. Ezeknek a kérdésköröknek a vizsgálata a tömbmagyar térségben azért is indokolt, mert ebben a környezetben több területen is vannak olyan lehetőségek, amelyek az országos rendszer keretein belül önálló és rendszerszintű kezdeményezésekre, fejlesztésekre, versenyelőny szerzési esélyekre adnak lehetőséget. Jelen tanulmány gondolatmenetéhez illeszkedve a fontosabb eredményeket mutatjuk be ismertető jelleggel.

1.

Az oktatói-nevelői munka és az extracurriculáris programokhoz kapcsolódó tevékenység tartalmi és módszertani megújításával kapcsolatban négy témakörben vizsgáltuk a pedagógusok viszonyulását:

- A műszaki és didaktikai eszközökkel való ellátottság gazdagításával kapcsolatos vélemények
- A tananyagok kérdése
- A módszertanok frissítése, gazdagítása
- A külső kapcsolatok fontossága

Ebben a témakörben a műszaki és didaktikai eszközökkel való ellátottság növelésének kérdése mutatja a leginkább egybehangzó álláspontokat. A megkérdezettek közel 75 százaléka van azon a véleményen, hogy ez kiemelten fontos kérdés, és további közel 20 százalék is fontosnak tartja. A 3-4 százaléknál „is-is” választ adók arányát is figyelembe véve azt mondhatjuk, hogy a didaktikai és műszaki eszközellátottság megfelelő szintje az oktatói

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

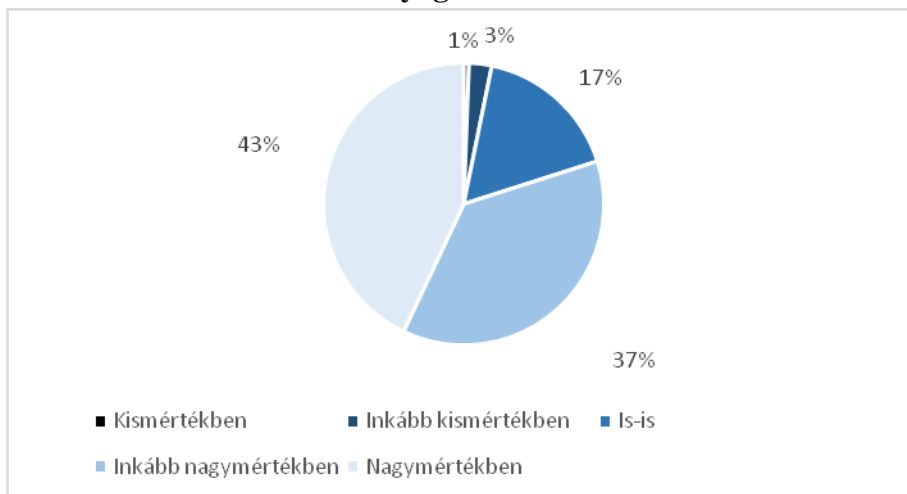
munka alapvető feltétele. Ez a kutatás nem ad válasz arra a kérdésre, hogy ezek a magas százalékarányok milyen mértékben utalnak a fontos hiányosságokra és milyen mértékben a lehetőségekre. Az igények és elvárások magas szintje azonban jól jelzi azt, hogy lassan „lejár” az az időszak, amelyben alapvető elvárás volt a pedagógus személyes didaktikai eszközkészítő munkája. További fontos kérdés, hogy a digitális eszközök és tartalmak fokozatos térhódítása milyen mértékben lesz képes kiváltani/pótolni a didaktikai eszközök terén mutatkozó hiányokat. Az eszközök fontosságának megítélésben az urbánus és a rurális térségben oktatók között nincsen különbség. Oktatási szintek szerint az eszközöket „nagyon fontosnak” tartók aránya az óvodákban oktatók esetében a legnagyobb (77,5 százalék), és az iskolai fokozatok növekedésével ezek a mutatók fokozatosan csökkennek., az elméleti líceumokban oktatók körében 70,5 százalék.

Az ebben az elemzési fejezetben tárgyalt témák köréből minden kétséget kizáróan a tananyag megújításával kapcsolatos válaszok összetétele érdemel figyelmet. A válaszolók kétharmada (65,7 százalék (van azon a véleményen, hogy „nagyon fontos” a tananyagok megújítása. Ehhez még hozzájön 22,5 százaléknyi olyan válasz, amelyek – ha kisebb mértékben is – ezt fontosnak tartják (a megengedő, „is-is” válaszok aránya 8,8 százalék). Ezekből az adatokból akár dramatikus hangvételű következtetés is megfogalmazható, miszerint a romániai magyar pedagógusoknak csak 2 százaléka van azon a véleménye, hogy a tananyagok megújítása nem fontos, a többiek valamilyen mértékben „elégedetlenek” a tananyaggal. Település típus szerint nincsen lényeges különbség, az urbánus környezetben oktatók körében az igény néhány százalékponttal nagyobb. Képzési szintek szerint az „elégedetlenség” mértéke az óvodában oktatók körében a legkisebb (a „nagyon fontos” válaszok aránya 60,9 százalék) , és felfele haladva növekszik. Ha a tananyagnak az oktatásban játszott szerepét vesszük alapul, akkor azt kell mondanunk, hogy ezek a mutatók rendkívül magasak és a kisebbségi oktatási rendszer olyan problémájára utalnak, amely minden kétséget kizáróan egy lapon említhető az oktatási jogok és keretek kérdésével. A tankönyv téma szakmai körökben ugyan hangsúlyosan előtérben van (Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége, Tankönyvtanács és mások), azonban a téma valószínűleg fontosabb és összetettebb annál, mint ahogyan tematizálódik. Felveti az oktatási segédanyagok kérdését, a digitális tartalmak előállításának vagy hasznosításnak kérdését és sok más témát. Ez utóbbiak tekintetében a székelyföldi térségben is nagyfokú nyitottság tapasztalható. A megkérdezettek 43 százaléka nagyon fontosnak, további 36,9 százaléka is fontosnak tartja a digitális tananyagok felhasználását. Ha figyelembe vesszük azt, hogy a digitális eszközök és tartalmak iskolai hasznosítása még nem hivatalos és rendszerszintű elvárás, akkor ezek az adatok pozitív helyzetet jeleznek. A megvalósulás szintjén azonban mindez – tereptapasztalataink szerint – elsősorban egyéni, alkalmi innovatív kísérletezések sorát jelenti.

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

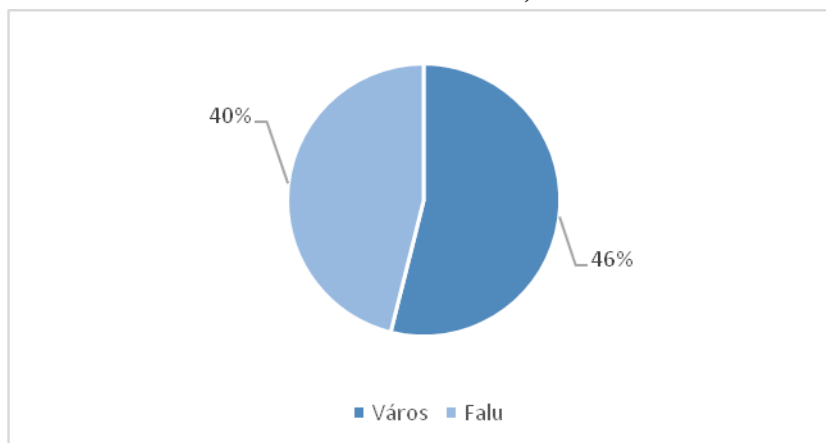
Kutatási program – 2017.

2. számú ábra: Mennyire tartja fontosnak az iskola működésében a digitális tananyagok felhasználását?

Oktatási szintek szerint a digitális anyagok hasznosításával kapcsolatos pozitív megítélések aránya az elméleti líceumok esetében a legmagasabb (47,7 százalék), lefele fokozatosan csökken, legkisebb az óvodában tanítók esetében (38,4 százalék a „nagyon fontos” válaszok aránya). A digitális tananyagok hasznosításával kapcsolatos álláspontok az urbánus és a rurális környezetben oktatók körében lényeges mértékben különbözik. Az alábbi ábra a „nagyon fontos” válaszok arányát mutatja.

3. számú ábra: Mennyire tartja fontosnak az iskola működésében a digitális tananyagok felhasználását? (Falú-város szerinti megoszlás, a “nagyon fontos” válaszok)

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

Az oktatási módszerek frissítésével kapcsolatos válaszok – kevés kivételtől eltekintve – pozitívak. A válaszolók közel kétharmada „nagyon fontosnak” tartja a módszerek frissítését, és 28 százaléka is többnyire fontosnak. Ezek a mutatók ezúttal is városi környezetben magasabbak (akárcsak a digitális eszközökkel való ellátottság adatai). Képzési szentek szerint a szakiskolákban oktatók körében alacsonyabbak a mutatók az átlagnál. Ehhez a témakörhöz kapcsolható a megyei, térségi tapasztalatcserek fontosságával kapcsolatos megítélés mértéke. Ezt a módszertani fejlesztési lehetőséget a válaszolók egyharmada tartja egyértelműen fontosnak.

Az iskolákban végzett munka megújítása szempontjából fontos kérdésfelvetés az, hogy miként alakult és alakul az intézményközi kapcsolatok (elsősorban magyarországi szakmai utak, együttműködések), illetve a nemzetközi együttműködések és programok megítélése. Ez olyan terület, amely nem sorolódik a kötelező iskolai tevékenységek köré, ugyanakkor jóval túlmutatnak az iskola közvetlen lokális és regionális társadalmi szerepkörén. Ezek a kapcsolatok és programok egyszerre jelenthetnek szakmai innovációs lehetőséget, kapcsolatépítést, élményszerű iskolai programot vagy saját professzionális intézményfejlesztési program megvalósítását (ez utóbbi szempontból mindenképpen érdemes olyan célvizsgálatokat indítani, amelyek az ilyen programokat működtető iskolákkal kapcsolatosak). Ez a kérdőív nem kínált keretet a téma részletesebb elemzésére, az ilyen jellegű tevékenységgel kapcsolatos attitűdök azonban így is fontos információkat szolgáltatnak.

A kétféle tevékenység (magyarországi, nemzetközi) fontosságának oktatói megítélése teljesen hasonló. A válaszolók 40 százaléka tartja „nagyon fontosnak”, további 32-33 százalék „inkább fontosnak”. A válaszolók egynegyede nemleges vagy „is-is” típusú választ adott. Mindez többé-kevésbé burkoltan azt jelzi, hogy a korántsem egyöntetű az ilyen kezdeményezések és programok hasznosságának megítélése. Fontos jelzés az, hogy ezeknek a programoknak a pozitív megítélése („nagyon fontos” válaszok) urbánus környezetben közel 10 százalékkal magasabb mint rurális környezetben. Képzési szintek szerint a szakiskolák és szaklíceumok oktatói jelzik a magasabb pozitív értékelést.

5. számú táblázat: Mennyire tartja fontosnak az iskola működésében a nemzetközi együttműködési programokat

	Nem fontos	Inkább nem fontos	Is -is	Inkább fontos	Nagyon fontos
Falu	1,4%	6,4%	24,5%	33,1%	34,7%
Város	1,1%	3,4%	16,8%	32,7%	45,9%

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

2.

Az oktatói munka javításának, illetve az oktatási innovációnak egyik fontos mai mérőszáma a digitális eszközök és tartalmak használatának megítéléséhez kapcsolódik. Ezzel a témakörrel kapcsolatban a Sapientia EMTE Csíkszeredai Kara keretében működő „A média hatása a gyermekre és fiatalokra” kutatócsoport 2011 óta végez székelyföldi vizsgálatokat, többek között a pedagógusok körében is. Ezek a kutatások a viszonyulások sokféleségét és ellentmondásosságát jelzik, kiemelve azt, hogy az IKT eszközök és tartalmak iskolai hasznosítása a pedagógusok nagy többsége számára jelentős szakmai kihívást jelent és fontosnak tartják az ennek a kihívásnak való megfelelést. Jelen kutatásban ennek a kihívásnak néhány kulcsfontosságú tartalmi elemzésre kérdeztünk rá. Az első téma az eszközellátottság értékelésével kapcsolatos, abból kiindulva, hogy az ilyen jellegű tevékenység alapvetően eszközfüggő. Az eszközellátottságon túlmenően még további rendszerszintű tényezők is vannak (tananyag átalakítás, általános lemaradás) amelyek a pedagógus ilyen irányú tevékenységét vagy kezdeményezési készségét behatárolják. Rákérdeztünk arra is, hogy ebben a kontextusban a saját tevékenységét miként véleményezi. Nem utolsó sorban pedig az IKT eszközök és tartalmak által termelt kihíváshoz való alapvető viszonyulásról igyekeztünk információkat szerezni. Az ezzel kapcsolatos eredményeket az alábbiakban röviden összefoglaljuk. A téma kutatása – tekintve a kihívás fontosságát és egyre fokozódó aktualitását – mindenképpen rész kutatások rendszeresítését igényli, lehetőleg a téma iránt fokozottabban érdeklődő pedagógusok bevonásával.

A megkérdezettek 43,2 százaléka egyértelműen azon a véleményen van, hogy nincsen elegendő IKT eszköz a termekben, többnyire egyetért ezzel még a válaszolók 21,2 százaléka (az elégedettek vagy részben elégedettek aránya összesen csak 15 százalék). Ez egyrészt erős oktatói igényt jelez, másrészt az oktatási infrastruktúra fejlettségének alacsony szintjét. Amint várható volt, az elégedettségi mutatók városi környezetben magasabbak, a hiányra való utalások rurális mértékben jelentősebbek. Az eszközhiány jelzése óvodákban, elemi és általános iskolákban magasabb, elméleti líceumokban jóval alacsonyabb.

Az országos léptékű döntéshozás és fejlesztés szükségessége mellett érvelnek azok, akik válaszaikban azt hangsúlyozzák, hogy az IKT fejlesztés terén elsősorban a tananyagot kellene átalakítani. Így látja ezt a kérdést a pedagógusok közel fele (48,4 százalék teljes mértékben egyetért ezzel a kijelentéssel) és további 25 százalék is „inkább egyetért” ezzel. Az IKT eszközök és tartalmak iskolai hasznosításával kapcsolatos kihívás összetettségét, illetve az ehhez való viszonyulások ambivalens jellegét mutatja, hogy az eszköz hiányt és a digitális oktatási tartalmak hiányát a válaszolók nem érzékelik nagyon jelentős lemaradásnak. A válaszolók kétötöde érzékeli azt, hogy a lemaradás rendszerszinten nagyon jelentős (teljes mértékben egyetért ezzel, vagy „inkább egyetért”). Az ambivalens viszonyulást jelzi az is, hogy a válaszolók közel 40 százaléka úgy gondolja, hogy a jelenlegi körülmények között is jól hasznosítja az IKT eszközöket, ezen a téren nincsen alapvető gondja. Kifogást, elégedetlenséget ezen a téren 27,4százalék jelölt meg. Ez a véleménybeli sokféleség jelentkezik az IKT eszközök és tartalmak használatával kapcsolatos értékelésekben is. A megkérdezettek közel fele teljes mértékben egyetért (18,1százalék) vagy „inkább egyetért”

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

(26,3 százalék) azzal a kijelentéssel, hogy az IKT eszközöket és az Internetet csak mértékkel kell alkalmazni.

Az IKT eszközök használatával, fontosságával kapcsolatos más kérdésekre kapott válaszokkal összevetve azt látjuk, hogy lényeges különbség van az IKT eszközök és tartalmak egyéni (személyes, otthoni) és iskolai használatának megítélése, gyakorlata, valamint az ehhez kapcsolódó lehetőségek megítélése között. Az iskolai hasznosítással kapcsolatos vélekedések ambivalensek, a normatív elvárás („kellene legyen”) változik vagy éppen jól megfér a jelenlegi helyzet elfogadásával. Ebben a tekintetben fontosak az életkori, szakterületi különbségek, valamint azok az egyéni ambíciók, amelyek egyéni, alkalmi innovatív kezdeményezésekhez vezetnek. A hozzáállás alapszinten pozitív, és ez a magatartás – az országos rendszer jelenlegi fejlettségi szintje és előírt szakmai gyakorlata mellett – pozitív tényezőnek nevezhető.